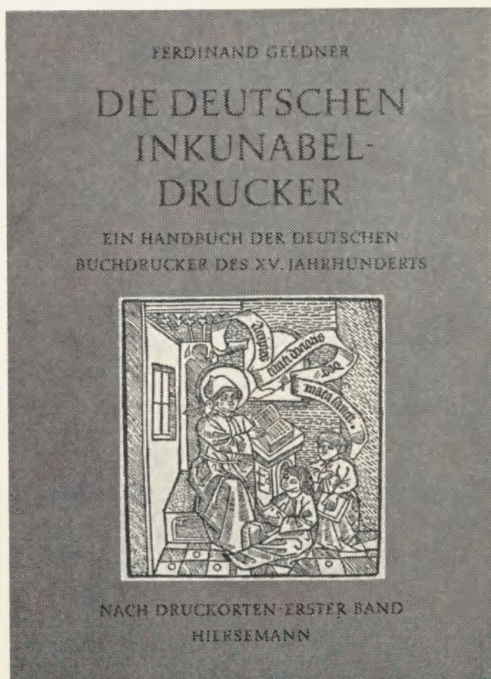

En inkunabelhåndbog

Ferdinand Geldner: *Die deutschen Inkunabel-drucker*. Bd. I *Das deutsche Sprachgebiet*, 1968, DM 120. Bd. II *Die fremden Sprachgebiete*, 1970, DM 150. Anton Hiersemann, Stuttgart.

Ferdinand Geldners håndbog, omfattende de tyske inkunabeltrykkere i ind- og udland, følger sig til en række af væsentlige tyske udgivelser inden for inkunabelforskningen. I de senere år er de tyske forskere begyndt at fortsætte denne række, der blev standset af den 2. verdenskrig, for eksempel er den stort anlagte *Gesamtkatalog der Wiegendrucke* nu taget op igen, således at man fortsætter med bd. 8, hvor man i sin tid slap.

Ferdinand Geldners bog har forgængere i Ernst Voulliémes *Die deutschen Drucker des 15. Jahrhunderts*, der sidste gang udkom 1922 og i Konrad Haebler's *Die deutschen Buchdrucker des 15. Jahrhunderts im Auslande*, 1924, som begge har været forældede i mange år. Værket er ordnet kronologisk således, at Geldner følger bogtrykkets indførelse fra by til by. Bagest i hvert bind findes et bogtrykkerregister.

Ved begyndelsen af gennemgangen af en bys bogtrykkere, samt ved gennemgangen af en enkelt bogtrykker, findes en note med henvisning til væsentlige værker, der giver en udførligere behandling, end det er muligt i en håndbog af denne karakter.

Gennem hele værket er der spredt et væld af billeder, der er ca. 275 illustrationer, hvoraf langt de fleste er helsidesgengivelser af inkunabeltryk.

Da tyske bogtrykkere indførte den nye kunst i så mange lande og byer i Europa giver de to bind et omfattende billede af bogtrykkerkunstens udvikling i inkunabeltiden. Men netop derfor får værket også en slagside, fordi bd. 2 kun omfatter de tyske bogtrykkere.

Man kunne naturligvis sige, at værket giver en oversigt over de tyske bogtrykkere virkefelt, men dette er for mig at se ikke en frugtbar synsvinkel, idet de tyske bogtrykkere, når de kom til et fremmed land, hurtigt assimilerede sig med dette således, at vi netop ser de nationale skrifter dominere i inkunabeltrykkene, når der bortses fra antikvaen, der jo i alt fald ikke er tysk.

Den danske bogproduktion i den egentlige inkunabeltid var jo ikke stor. Slår man op under Danmark, står omtalen af de første bogtrykkere naturligvis i forhold hertil. Der har dog formodentlig alligevel indsneget sig en fejl. Geldner skriver om den bog, man almindeligvis anser for at være den først trykte bog i Danmark, Johan Snells *Breviarium Othoniense* fra 1482, at den er trykt i 1482 eller 1483. Der er ingen kommentar til oplysningen, og jeg har ikke kunnet finde den kilde Geldner evt. har benyttet. H. O. Lange argumenterer på s. 16 i sin bog *Analecta bibliographica*, for, at *Breviarium Othoniense* virkelig er Danmarks først trykte bog, fordi de bøger, Johan Snell trykte i Stockholm året efter, har både arksignatur og tal; dette har den anden bog han trykte i Danmark, den om tyrkernes belejring, også, mens Snell i brevariatet endnu ikke har gennemført denne praksis konsekvent.

Lübecks bogtrykkere har en særlig relation til Danmark. Ikke blot arbejdede Johan Snell og Stephan Arndes her i adskillige år, men flere af

byens bogtrykkere udførte bestillingsarbejder fra både Danmark og Sverige. I afsnittet om Lübeck savner jeg en henvisning til H. O. Langes *Analecta bibliographica*, i hvilken han ikke blot behandler Johan Snell, men også Stephan Arndes og Matthæus Brandis (den blev i øvrigt udgivet i anledning af Det kgl. Biblioteks flytning til dets nuværende bygning i 1906); desuden til den første artikel *Bogvennen* bragte: H. O. Langes *Lübecks Bogtrykkerhistorie i det 15. Århundrede*, 1893 og 95. At Geldner har haft øje for danske skrifter, kan man dog bl.a. se af, at Emil Gigas artikel om venetiansk bogillustration til 1500, *Bogvennen* 1894, er medtaget i noten til Venedig.

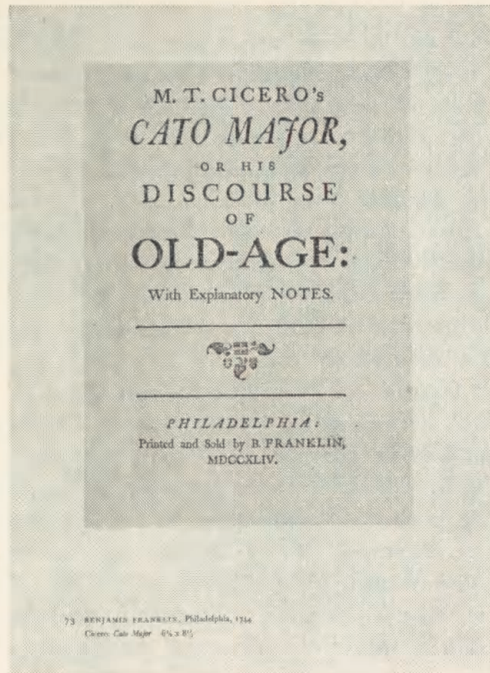
Man må sige, at denne bog med sin korte men præcise omtale af de tyske bogtrykkere fra 1400-tallet, sit gode noteapparat og sit rige billedstof udgør en meget nyttig og effektiv håndbog først og fremmest for inkunabelforskere, bibliotekarer og bogsamlere; men også de der er interesserede i den europæiske kulturhistorie i almindelighed kan have glæde af Ferdinand Geldners bog.

S.S.H.

Art of the Printed Book

Et amerikansk udstillingskatalog
i verdensklasse.

Den flittige læser af *Bogvennen* vil allerede være bekendt med USA's fineste nulevende bogtrykker, Joseph Blumenthal (1967 side 368). Gennem mere end en menneskealder viste han på sin Spiral Press, hvad bogkunst kunne bringes til at være, selv i vor tid. Men for et par år siden så han sig tvunget til at lukke. Lønninger og udgifter var blevet for høje. En epoke var forbi. Og ingen skal sige, at han nogensinde spandt guld på sit arbejde. Da jeg for godt et år siden besøgte ham i de samme lokaler, hvor trykpresserne førhen stod, blev man beskæmmet over at erfare, under hvor primitive ydre forhold Blumenthals kvalitetstryksager er blevet til. Og der fortalte han så om sit studium af det største bogtryk, det der skulle blive til udstillingen på The Pierpont Morgan

Library i New York. »Så nu får jeg omsider afsluttet min uddannelse«, som han beskedent sagde.

Art of the Printed Book, 1455–1955 består af godt 100 bøger fra Gutenberg til Mardersteig. Og det fortæller noget om Morgan Library, at man kun skulle ud i byen for at låne en halv snes eksemplarer. Resten fandtes allerede på reolerne, endda i perfekte udgaver med de rette marginforhold. Denne oase midt på Manhattan har altid været ledet af lærde, connoisseurs, som vidste at vælge med omhu. Det var også dem, der stillede krav om kataloger af ypperste kvalitet. The Spiral Press har i årenes løb leveret adskillige. Joseph Blumenthal har ikke blot skrevet et interessant essay, men signerer naturligvis bogens typografi, som er udført af The Stinehour Press i Vermont, mens reproduktionerne er lagt i hænderne på USA's fornemste anstalt: Meriden Gravure Company. Og alle 125 illustrationer står forbilledligt. For 11.50 dollars får man en bogtrykhistorie i billeder, som ikke nogensinde vil kunne erhverves til den pris. Den historisk interesserede skriver blot direkte til The Pierpont Morgan Library.

Blumenthal siger i sit forord, at dette er en

bogtrykkers valg. Og vi kan tilføje: hvem bedre end den historisk berejste bogtrykker formår at vælge inde fra. Bogtrykket er, fortsætter Blumen-thal, ikke noget, der foregår fra en tegnestue. Der, hvor det er lykkedes, er det en forening af det at være lærd og samspillet mellem menneske og maskine. Vi ser det hos Aldus Manutius og Plantin. Det var værksteder, hvor selve tekstindholdet blev overvåget af højt uddannede faktorer og korrekturlæsere. Og de opholdt sig nær sætterne og maskinerne. Og det var denne enhed, der gav resultat.

De er her alle sammen. Aldus, som nævnt, Froben, de Colines, de Tournes, Estienne, Franklin, Baskerville, Bodoni, Bensley og Bulmer, Didot, Morris, Rudolph Koch, Bruce Rogers. Og hvad har de ikke trykt: Thomas More, Shakespeare, Bibelen, Petrarcha, Thomas à Kempis, la Fontaine, Izaak Walton, Molière, Dante og Hölderlin. En forening af viden, ånd og håndværksmæssig perfektion, som et vidnesbyrd om det ypperste af det, mennesket har skabt gennem 500 år.

Kataloget og udstillingen er en pendant til *Printing and the Mind of Man*, som vistes i London 1963. Det er et mindre, mere koncentreret udsnit som Joseph Blumenthal her har vist os. Men netop ved sit kræse valg har han formået at tage pusten fra os. Det giver altid dette forunderlige stik i én, når man præsenteres for det indiskutable, det ypperste. De har haft midlerne i USA til at samle, men de har sandelig også haft en inderkreds af vidende mennesker, der har formået – i alt fald på visse områder – at forvalte kulturen efter fortjeneste.

EEF

Knud Bøgh

født 1912, mag. art (alm. og sammenlign. litt), bibliotekar ved Det kgl. Bibliotek. Har udgivet flere værker samt publiceret bibliotekshistoriske artikler, bl. a. i »Fund og Forskning« 1973 om Frederik III's bibliotekssal.

Jens Fr. Nørbæk

født 1924 i Horsens. Kunsthistoriske studier ved Københavns universitet under professor, dr. phil.

Chr. Elling 1960–68. Volontør ved Statens Museum for Kunst. Midlertidigt ansat ved Kort- og billedsamlingen, Det kgl. Bibliotek samt ved Nordjyllands Kunstmuseum (1971). Afhandlinger om Ludvig Holberg i Skrifter fra Holbergsamfundet af 3. december 1922 og Nordisk Tidsskrift. Speciale i malerne Erik Pauelsen og C. A. Lorentzen. Artikler om moderne dansk kunst (Harald Giersing, Astrid Noack) i »Signum« og »Billedkunst«. Artikler om kunsthåndværk og teaterdekorationer (Helge Refn) i Dansk Brugskunst. Medarbejder ved leksika (Hirschsprung, Gyldendal, Focus). Kronikør til Berlingske Aftenavis. Kunsthistorisk konsulent ved restaureringen af Marmorbroen og tilhørende portaler. Tildelt flere legater, bl. a. Kunsthistorikeren Torben Juels Mindelegat 1966, Stipendiat San Cataldo 1968, Det italienske Statslegat 1969, Hielmstjerne-Rosenkrone og Letterstedtska Förening 1972.

Rettelse til oversigt over Forening for Boghaandværks bestyrelse, udvalg og komiteer

På hovedbestyrelsesmødet den 21. november 1973 blev det vedtaget, at følgende skulle indvælges i Nordisk bogkunsts danske komité:

Povl Abrahamsen, Erik Dal, Austin Grandjean, Øivind Kaae, Jens Olsen, Ejnar Philip, Vibeke Schultz (sekretær), Jokum Smith, Poul Kristensen (Dansk Provins Bogtrykkerforening) og Jens Nordlunde (Københavns Bogtrykkerforening).

I Komiteen for godt bogarbejde erstatter bogbinder Ole Lundberg underdirektør Børge Christensen, og bibliotekar Poul Steen Larsen erstatter førstebibliotekar Bjørn Ochsner.

Tak til Krohn og Laursen

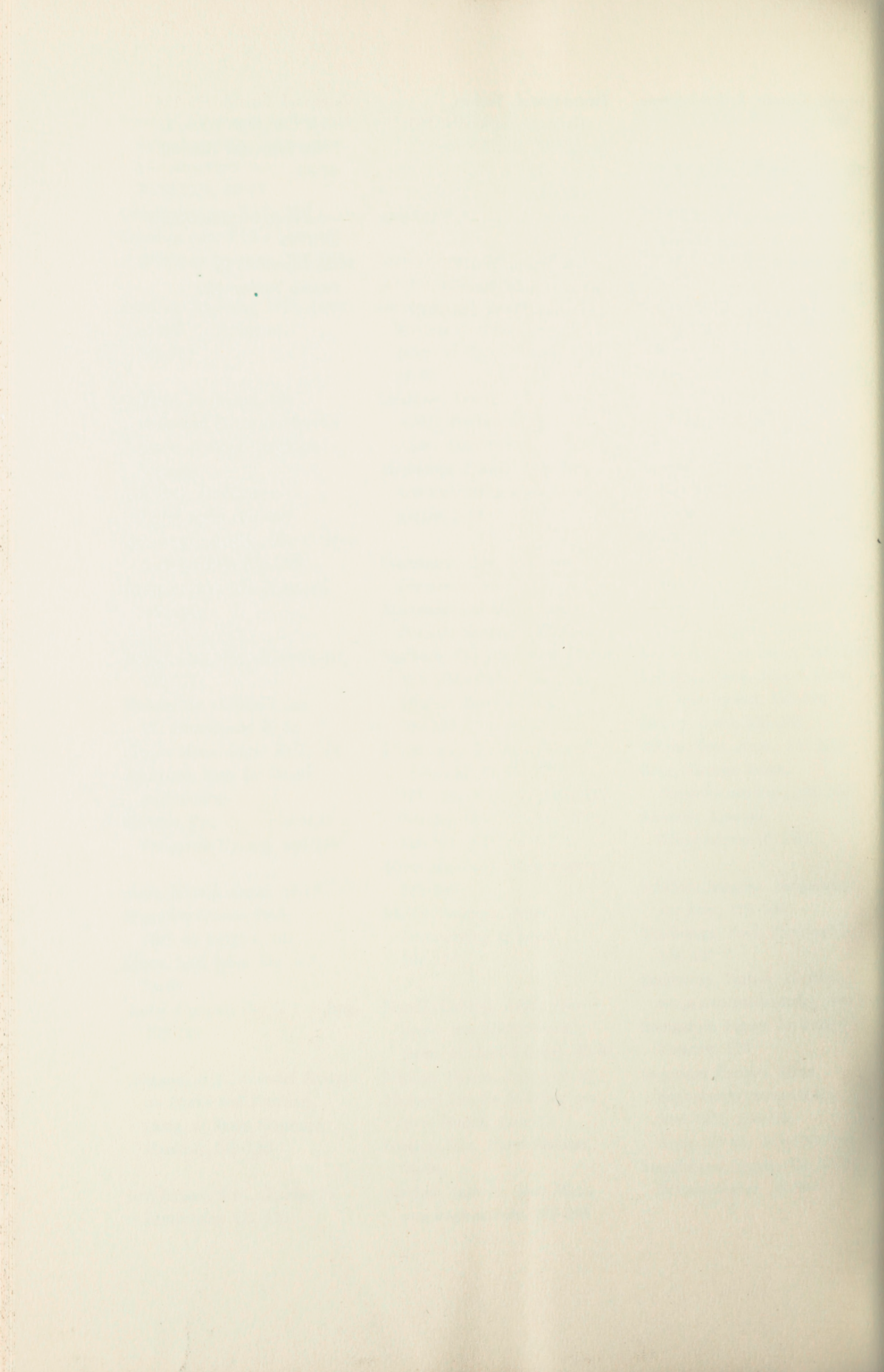
Ved udgivelsen af næste hæfte, det første i en ny række og dermed overgang til andet bogtrykkeri, føler redaktionen anledning til at takke Krohns Bogtrykkeri, København (hæfterne 1–4), og Th. Laursens Bogtrykkeri, Tønder (hæfterne 5–9), for godt og forstående samarbejde.

Navne- og emneregister

- Aarhus Katedralskoles biblioteks historie, 54-78
- Ahlefeldt-Laurvig-Bille, G.,
John Ogilby: Africa, 118-120
- Annual Bibliography of the History of the Printed Book and Libraries*,
 (anm. af Erik Dal), 253
- Anthoensen, Fred,
Types and Bookmaking,
 Art of the Printed Book,
 (anm. af Erik Ellegaard Frederiksen), 287
- Association of American University Presses, 181
- Bălan, Ion Dodu, *Bøger i Rumænien*, 161-173
- Bang, Chr., *Københavns Beskrivelse*, 117-118
- Baskervilles *Virgil*, 150-154
- Becker, C. J., *En arkæolog-bog*, 108
- Bertelsen, Aage, *Træk af Aarhus Katedralskoles biblioteks historie*, 54-78
- Bertelsen, Jørgen Kaj,
Steffens · Grundtvig, 114-115
- Biblis* 1970, (anm. af Christian Ejlers), 159-160
- BOGBIND
- Prix Paul Bonet 1971, 157-158
- BOGKUNST
- Rumænsk, 161-173
- Svensk, 1-24, 208
- BOGTILRETTELÆGNING
- Bøger på skrivemaskine, 25-36
- Horeunger, 195-199
- Klummetitler, 244-248
- Bogvennen's spørgeskema juni 1971, 155-156
- Borchersen, J., *Eskimoiske Eventyr og Sagn*, 104-105
- Bramsen, Kristian, *Liselund*, 99
- Brünniche, Eigil H.,
Hannover · Eckersberg, 102
- Buchillustration in Deutschland, Österreich und der Schweiz seit 1945 Bd. 3*,
 (anm. af Erik Ellegaard Frederiksen), 229-231
- Bøgh, Knud, *Det kongelige Bibliotek*, 257-268
- Bøgh, Vilhelm, *Et Æventyr*, 103-104
- Calvins *Opera omnia*, 49-53
- Caslon, 37-41
- Christiansen, Peter,
Paul la Cour-Cézanne, 96-97
- Dahlstrøm, Bent W.,
Arven fra von Warnstedt, 116-117
- Dal, Erik, *Fra en folkevisesamling*, 103; *Jan Tschichold: Die neue Typographie*, 176-180; *Lidt om figurdigte og expressiv typografi*, 129-136; *Petersen & Petersens museale ejendele*, 251-252; *Svigter typografernes køns-moral?*, 195-199; *To guld-medaille*, 157-158; *Was ist der Mensch?*, 244-248
- Anm., 253
- Dal, Erik, *Boghistorie og bogfremstilling*, (anm. af Bent Rohde), 231-232
- Danielsen, Aksel, 233-239
- Ditlevsen, Knud H., *Sidste års bedste bogarbejde*, 42-45
- Ebert, Max, *Olsens Poesier, Sorø*, 115-116
- Ejlers, Christian, *Bøger på skrivemaskine* (sammen med Erik Ellegaard Frederiksen), 25-36
- Anm., 159-160
- Ellegaard Frederiksen, Erik, *Aksel Danielsen*, 233-239; *Bøger på skrivemaskine* (sammen med Christian Ejlers), 25-36; *Eric Gill: An Essay on Typography*, 204-207; *Stjerner*, 174-175
- Anm., 229-231; 287
- Expressiv typografi, 129-136
- Faurholt, Estrid,
Ulykkes-Historier, 112-113
- Figurdigte, 129-136
- FORENING FOR BOGHÅNDVÆRK
- Delegeretforsamling, 19.5.1971, 79-81
- Driftsregnskab, for 1970, 84; for 1971, på bagomslaget til hæfte 6, 1972
- Hovedbestyrelsens beretning, 19.5.1971, 81-83
- Hovedbestyrelsesmøde, 21.12.1971, 158; 30.5.1972, 184
- Klareboderne 10, 250

- Knud H. Ditlevsens indlæg ved Københavnsafdelingens møde i Landsarkivet den 20.10.1970, 42-45
 Orientering om F.f.B., 128
 Oversigt over F.f.B.s bestyrelse, udvalg og komiteer, 255-256
- Fund og forskning* 1972, (anm. af Erik C. Lindgren), 182-183
- Geldner, Ferdinand, *Die deutschen Inkunabeldrucker*, (anm. af Steen Stegeager Hansen)
- Gill, Eric, *An Essay on Typography*, 204-207
- Grandjean, Austin, *The Oxford Lectern Bible*, 225-228
- Gudmundsen, Ulf, *Knagsted*, 101-102
- Hauge, Paul, *Saxo-kompendiet*, 126-127
- Hollandske skrifter i det 17. århundrede, 49-53
- Hvass, Hans, *Digte 1906*, 100
- Hyllested, Kay, *En illegal digtsamling*, 92-93
- Højholt, Per, *Vejrtrækningen Fredericia-Nyborg*, 144-149
- Ilse, Harald, Anm., 45-47
- Ingerslev-Jensen, Povl, *Noli me tangere*, 107
- Ipsen, Emil Johs., *Fra A-Z*, 91-92
- Ipsen, Gunnar, *Det lå i en bog*, 109-110
- Johnson, A. F., *Selected Essays on Books and Printing*, (anm. af Steen Stegeager Hansen), 249-250
- Juel-Jensen, Bent, *Charles I's henrettelse*, 121-123
- Kirketerp-Møller, H., *Rom – udelt eller tredelt?*, 90-91
- Kongelige Bibliotek, det, 257-268
- Larsen, Arne, *Kai Gøtsche-romanerne*, 97-98
- Larsen, Knud, *Frederik Rostgaard og bøgerne*, (anm. af Harald Ilse), 45-47
- Lindgren, Erik C., *AAUP Bookshow 1971*, 181
 Anm., 182-183
- Lindström, Håkon, *Från bokkonstnär till grafisk formgivare*, 1-24
- Marcussen, Ove, *Samleren og anemonen*, 94-95
- Martensen-Larsen, Florian, *Poetiske skrifter*, 113-114
- Molbech, Christian, *Om offentlige Bibliotheker*, (anm. af Mogens Weitemeyer), 252-253
- Monumenta Typographica; X, 37-41; XI, 49-53; XII, 150-154; XIII, 176-180; XIV, 204-207; XV, 225-228; XVI, 240-243; XVII, 269-274
- Muus Jane, som bogkunstner, 275-286
- Møller Pedersen, Arne, *Restaurering af bøger*, 209-224
- Naudé, Gabriel, *Advis pour dresser une bibliothèque*, (anm. af Harald Ilse), 45-47
- Nielsen, Hakon, *Løgneren*, 91
- Nielsen, Jan, *En folkebog om guru Nanak*, 110-112
- Nielsen, Jens, *Henri Matisse*, 95-96
- Nørbæk, Jens Fr., *Jane Muus som bogkunstner*, 275-285
- Oxford Lectern Bible*, 225-228
- Pedersen, Flemming E., *Then Zeland's low*, 124-126
- Pedersen, Vald., *In Principio*, 100-101
- Petersen & Petersens museale ejendele, 251-252
- Philip, Ejnar, *Fred Anthoensen, Types and Bookmaking*, 269-274
- Pindborg, J. J., *1803 • 1906*, 114
- Printing Historical Society, journal of, 87-88
- Rasmussen, Louis, *Bogtrykkeren og anemonen*, 93-94
- Reimer, Eli, *Baskervilles Virgil*, 150-154; *Calvins Opera omnia*, 49-53; *Caslon*, 37-41; *Daniel Berkeley Updike: Printing Types*, 240-243
- Restaurering af bøger, 209-224
- Rifbjerg, Anne, *Sigurd Vasegaards træsnit*, 185-194
- Rogers, Bruce, 225-228
- Rohde, Bent, Anm., 231-232
- Roos, Kamma Briem, *Perraults eventyr*, 108-109
- Rønnow, Karsten, *Klareboderne 10*, 250
- Schlüter, Mogens, *Juemanden der kom*, 105-106
- Skadhauge, Povl, *Trækfuglene*, 106-107
- Smidstrup, Torben, *16 sider i pergamentpapiromslag*, 98-99
- Stangebye, Fanny, *En brændt Voltaire*, 118
- Stegeager Hansen, Steen, *Bogvennens spørgeskema juni 1971*, 155-156
 Anm., 87-88; 249-250; 286
- Stegemann, Jørgen, *De farlige Bekendtskaber*, 99-100

Strand, Gustav, <i>Krilon-bøgerne</i> ,
97	Troensegaard, Torben,
»Goddag, Julemand«, 105	Vasegaard, Sigurd, 185-194
Tang Kristensen, Evald,
200-203	Tschichold, Jan, <i>Die neue
Typographie</i> , 176-180	<i>Visible Language</i> , (anm. af
Steen Stegeager Hansen),
87-88
Tang Kristensen, Johs. E.,
<i>Omkring et Sigrid Undset
håndskrift</i> , 200-203	Turèll, Dan,
<i>Sprogets Tredie Øje</i> , 137-143	Weitemeyer, Mogens, Anm.,
252-253
Thorkelin, Frederik,
<i>Montaignes Essais</i> , 123-124	Undset, Sigrid, 200-203	Wolf, Edward C. J.,
<i>Pascals Tanker</i> , 120
	Updike, Daniel Berkeley,
<i>Printing Types</i> , 240-243	

BOGVENNEN

Udgivet af Forening for Boghaandværk
under redaktion af Erik Dal, Christian
Ejlers, Erik Ellegaard Frederiksen, Steen
Stegeager Hansen og Erik C. Lindgren
Redaktionens adresse:

Brolæggerstræde 4 1211 København K

Från bokkonstnär till grafisk formgivare

Af Håkan Lindström 1

Bøger på skrivemaskine

Forsøg på en vejledning i at tænke i mediet

Af Christian Ejlers og Erik Ellegaard Frederiksen 25

Caslon. En fornyelse af engelsk skriftstøbning i 1720

Monumenta Typographica X

Af Eli Reimer 37

Sidste års bedste bogarbejde

Af Knud H. Ditlevsen 42

Frederik Rostgaard og bøgerne og

Advis pour dresser une bibliothèque

To anmeldelser af *Harald Ilsøe 45*

1971-73

1

JOANNIS CALVINI
PRÆLECTIONES

IN
HOSEAM PROPHETAM.

PRÆLECTIO PRIMA.

D*Et nobis Dominus in cælestis suæ sapientiæ
mysteriis cum vero pietatis profectu versari, in
gloriam suam, & ædificationem nostram, AMEN.*

*Precatio,
qua nri
solet Joan-
nes Calvi-
nus initio
suarum
Prælectio-
num.*

P R Æ F A T I O.

Ego suscepi duodecim Prophetas minores interpretandos. Coniuncti autem fuerunt jam olim simul, & scripta eorum redacta in unum volumen. hac de causa, ne, si singula tantum extarent in manibus, succésu temporis evanescerent propter brevitatem, quemadmodum sæpe solet fieri. Efficiunt igitur unum volumen duodecim Prophetæ minores. Inter eos primus est Hoseas, qui proprie destinatus fuit regno Israël. Eodem tempore prophetabant apud Judæos Micheas & Jesaias. Sed hoc notandum est, Prophetam hunc fuisse doctorem in regno Israël, quemadmodum Jesaias & Micheas erant in regno Juda. Nec dubium est, quin Dominus voluerit eum exercere in hac parte: quia si prophetasset apud Judæos, non fuisset illis blanditus. Res enim erant tunc admodum corruptæ, non solum in Judæa, sed etiam Jerosolymæ, quum tamen esset Regia & Sacrum Dei. Videmus, quam acriter & severe Jesaias & Micheas objurgant populum illum. Congrueret etiam stylus Prophetæ nostri, si Dominus usus fuisset ejus opera apud Judæos: sed sequutus est vocationem suam. Scivit, quid divinitus sibi mandatum esset: fideliter functus est officio suo. Eadem etiam fuit ratio Prophetæ Amos. Nam Prophetæ Amos duriter invehitur contra Israëlitas: videtur parcere Judæis. Et eodem etiam tempore docuit, quo Hoseas. Videmus, quantopere inter se differant isti quatuor: nam Jesaias & Micheas dirigunt suas increpationes ad regnum Juda: Hoseas autem & Amos tantum impugnant regnum Israël, & videntur Judæis parcere; nempe quisque eorum agnovit, quid Deus mandasset, atque ita quisque etiam continuit se intra metas vocationis suæ & officii. Nam si nos, qui sumus vocati ad hanc Ecclesiam docendam, claudamus oculos ad peccata quæ hic grassantur, & nullam habeamus rationem eorum quos Dominus nobis docendos proposuit, hoc fiet à nobis præpostere. Siqui etiam aliis locis destinati sunt, debent respicere

A

quor-

ROGUE

THE

THE

THE

THE

THE

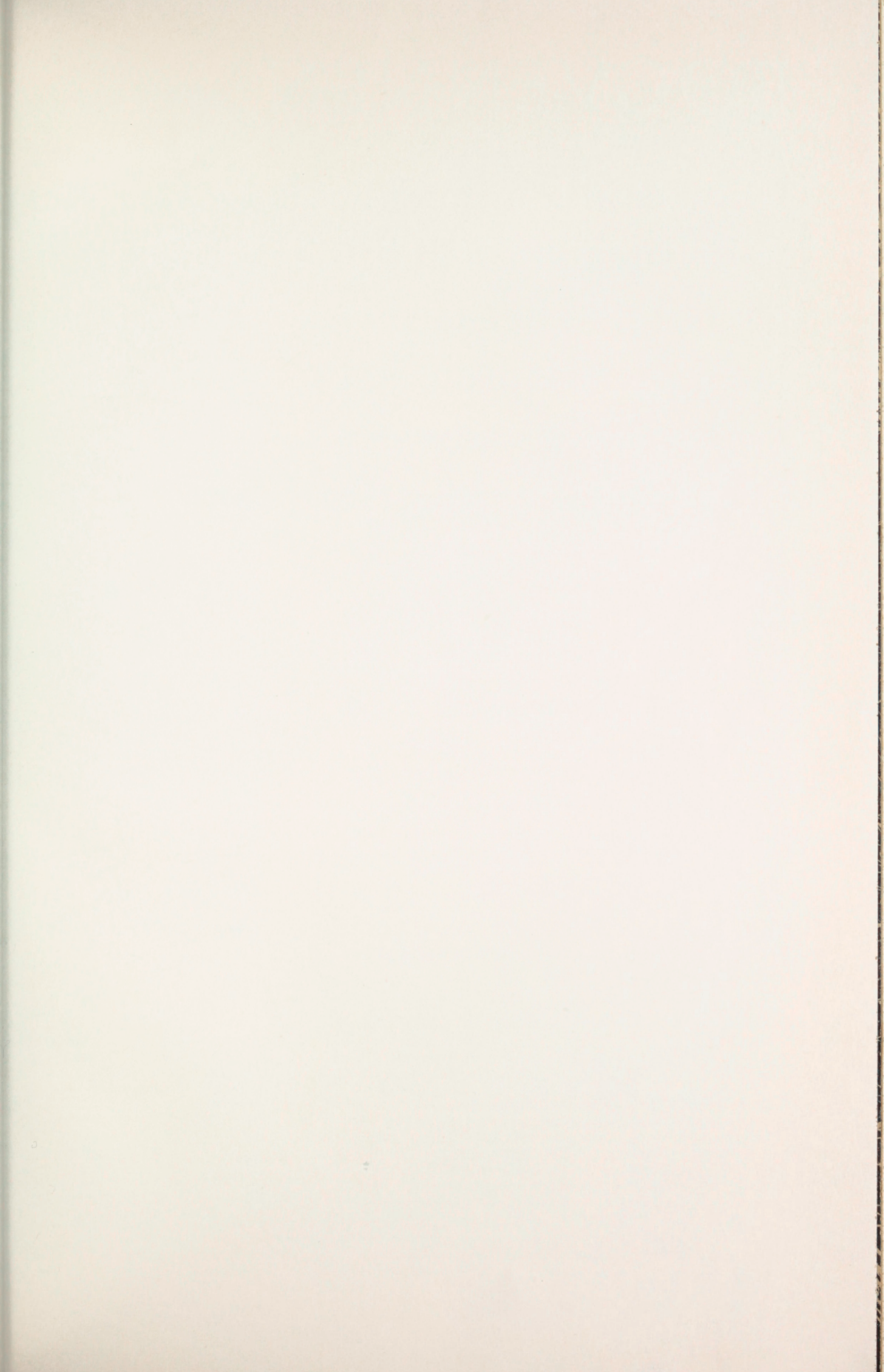
THE

THE

THE

THE

THE

BOGVENNEN

Udgivet af Forening for Boghaandværk
under redaktion af Erik Dal, Christian
Ejlers, Erik Ellegaard Frederiksen, Steen
Stegeager Hansen og Erik C. Lindgren
Redaktionens adresse:

Brolæggerstræde 4, 1211 København K

Calvins Opera Omnia
Hollandske skrifter i det
17. århundrede
Monumenta Typographica XI
Af Eli Reimer 49

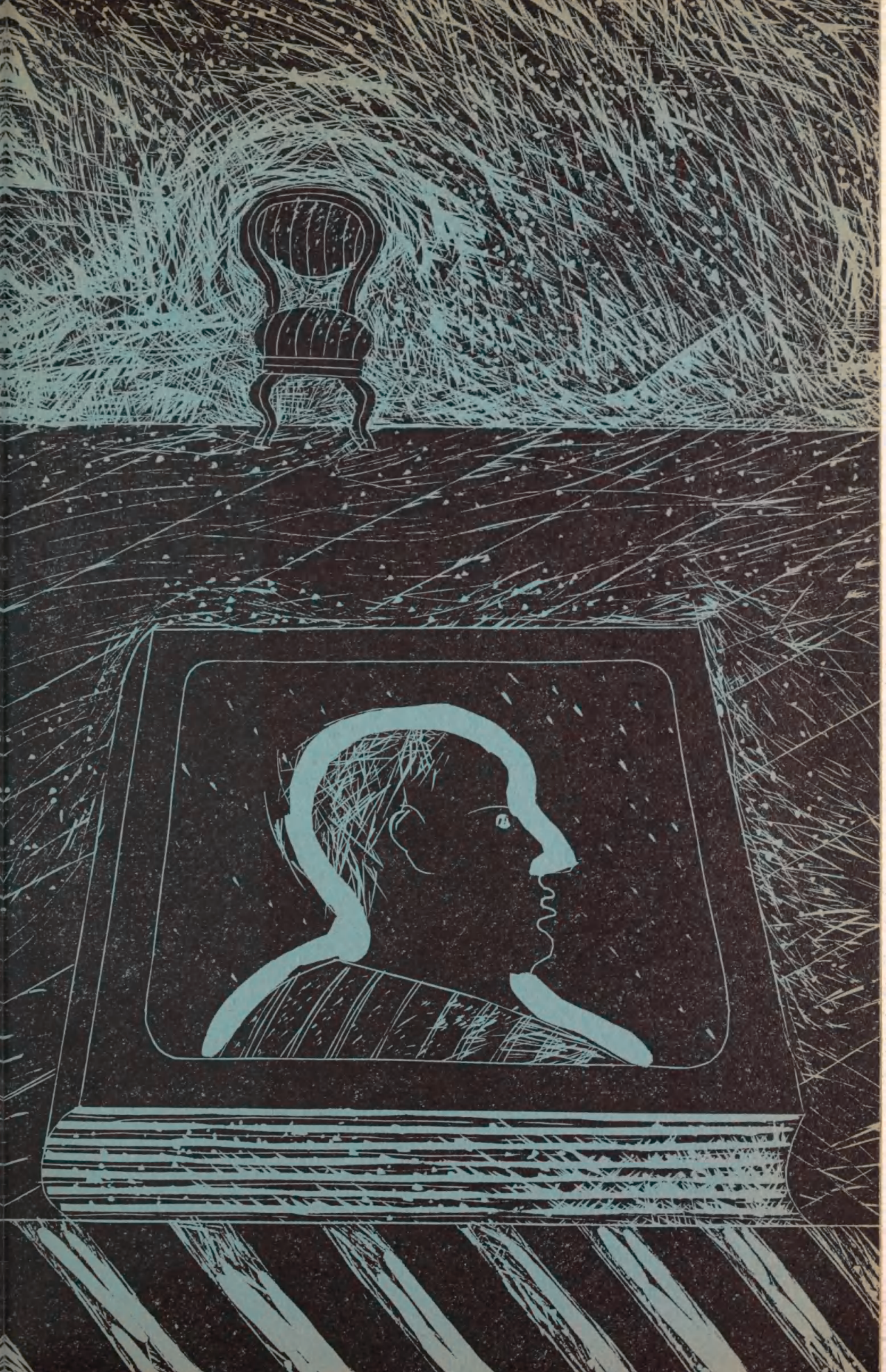
Træk af Aarhus Katedralskoles
Biblioteks historie
Af Aage Bertelsen 54

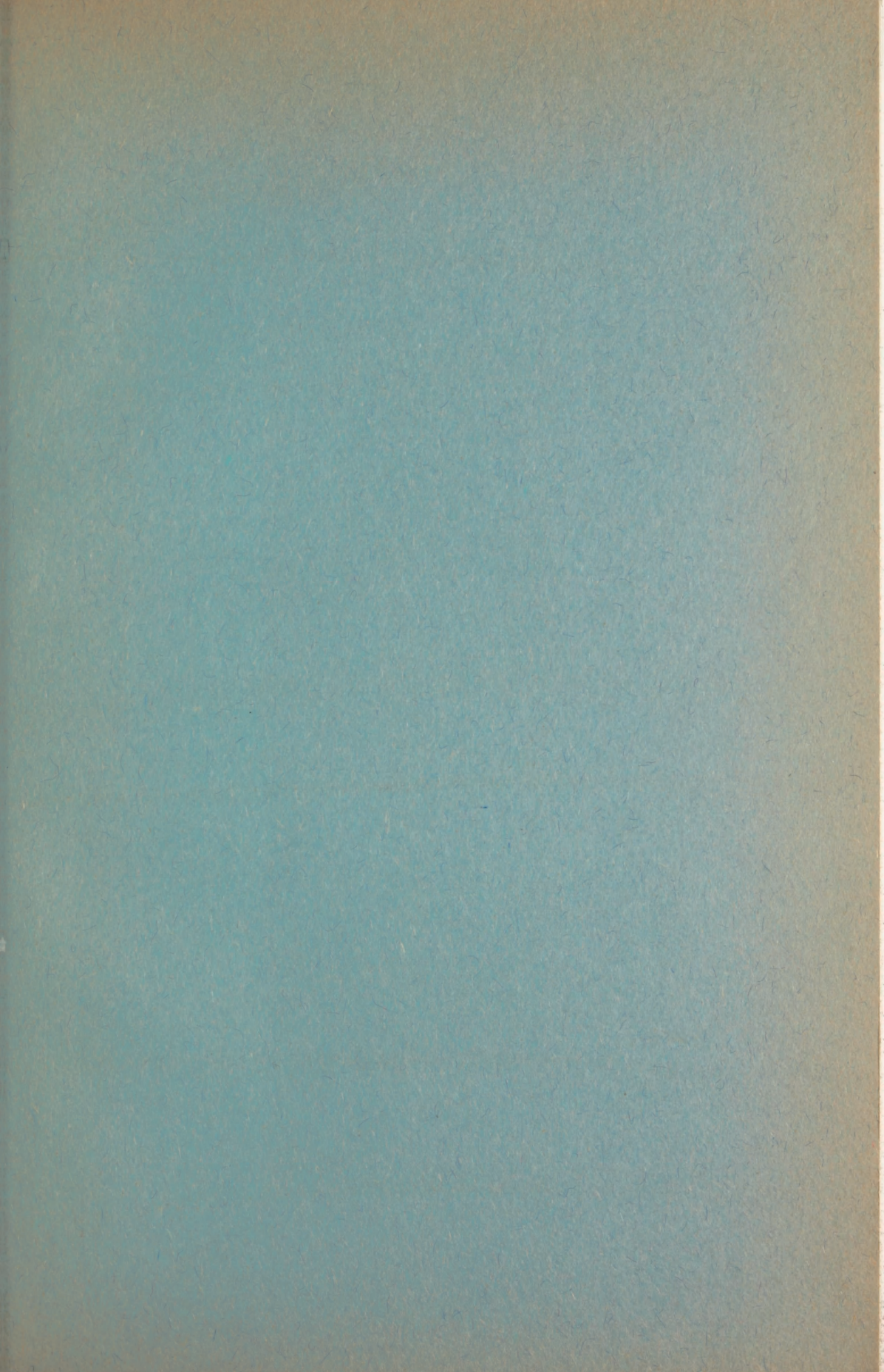
Forening for Boghaandværk 1970 . 79

To typografiske tidsskrifter
anmeldt af
S. Stegeager Hansen 87

1971-73

2

BOGVENNEN

Udgivet af Forening for Boghaandværk
under redaktion af Erik Dal, Christian
Ejlers, Erik Ellegaard Frederiksen, Steen
Stegeager Hansen og Erik C. Lindgren
Redaktionens adresse:
Brolæggerstræde 4, 1211 København K

42 samlere præsenterer en yndlingsbog. Redigeret af Erik Dal

Forfatterne til de efter omvendt kronologi ordnede bidrag er:	Estrid Faurholt 112	Jens Nielsen 95
G. Ahlefeldt-Laurvig- Bille 119	Ulf Gudmundsen 101	Fl. Pedersen 124
Chr. Bang 117	Paul Hauge 126	Vald. Pedersen 100
C. J. Becker 108	Hans Hvass 100	J. J. Pindborg 114
Jørgen Bertelsen 114	Kay Hyllested 92	Louis Rasmussen 93
J. Borchersen 104	P. Ingerslev-Jensen 107	Kamma Briem Roos 108
Kristian Bramsen 99	Emil Johs. Ipsen 91	Mogens Schlüter 105
Eigil H. Brünniche 102	Gunnar Ipsen 109	Povl Skadhauge 106
Vilhelm Bøgh 103	Bent Juel-Jensen 121	Torben Smistrup 98
Peter Christiansen 96	H. Kirketerp-Møller 90	Fanny Stangebye 118
Bent W. Dahlstrøm 116	Arne Larsen 97	Jørgen Stegelmann 99
Erik Dal 103	Ove Marcussen 94	Gustav Strand 97
Max Ebert 115	Florian Martensen-Larsen 113	Frederik Thorkelin 123
	Hakon Nielsen 91	Torben Troensegaard 105
	Jan Nielsen 110	Edward C. J. Wolf 120

XV. figura, De quattuor euangelistis et agno. in Crucis specie constitutis.

Nate patris summi qui telafero ci a frangis
 Dami hiri te crucis vietrici ac armina fari
 Nā caelest animal mī tī s vola tore iohannes
 Transpennetrans aquilact veroomine vidit
 Eoum folē verbum huius itinarce polorum hoc
 Gracia sic q: iohanni ante omnes viuida fatu
 Donata vt q: arthomines sibi sumeretauctor
 Scripserit atq: in principiodeus vnetalm:
 Sēpercūpatre qui pioeratv itaque salus que
 Sitnatus factus que carodominator in orbe
 Hunc leo hunc vitulus regē dant pontificē q:
 Vtleo qui fortis retulit certamine praedā
 Hostiā et obtulerat sūmus ferite sacerdos
 Mystica dona suis confortib: optime donans
 Nempedatorum terios septemet pie panum
 Dat mareus regem iuicee agnu dapi lueis
 Otus signat q: fides deieccce apenificē que
 Hoc signat q: fides deieccce apenificē que
 Dat vox claman- tis manuse iparcedi fuit indi-
 For manuse iparcedi fuit indi-
 Inbethleē genitmatre am mirabilis infans
 Ipse fatus mariam uo dodi tīssima curahūc
 Nobilis atque puer personavetustadierum
 Qui venit de edom debosrahic vestecruenta
 Calcaturuserat qui solustorcularauctor
 Incruce pensand: qui sustinet astrasupern:
 Vtcrux alma foret diuino haec munere diues
 Nā scribens benemat theus dedit ordine prim:
 Qui infacie firmitas hunc ab origine dauid
 Progenite esse hominem signauit q: mpie votū
 Cum monstrauit in ordine pis fid: abraā
 Quod gen: hoc dederit pis cillo fraudis iniq:
 Expulsonamrite liber genus omneretextum
 Continethoc vererationi sceleresignum
 Nempedecet dudū cristus quianascierilla
 Promissus stirpestsaluator maximosorbi

Figurdigte har næppe berømtre repræsentanter end de „versus figurati“, der blev udarbejdet af Hrabanus Maurus i 9. årh., som omtales side 130, og af hvilke der på planchens omstående side bringes et eksempel. Oprindeligt blev de skrevet som pragthåndskrifter med indmalede figurer, men allerede 1503 tryktes de i Pforzheim med en kombination af typer og træsnit (enkelte dog i rent træsnit, således kongeportrættet, der er gengivet i Plus nr. 17, 1966). Det gengivne, lidt formindskede digt viser gudslammet og de fire evangelistsymboler, og de bogstaver, hver af disse figurer dækker, udgør ord der omtaler figuren, samtidig med at de indgår i digtets helhed: 36 verslinier à 36 bogstaver. Reproduceret fra *De laudibus Sanctae Crucis opus*. Orig. 184 mm.

BOGVENNEN

Udgivet af Forening for Boghaandværk
under redaktion af Christian Ejlers,
Erik Ellegaard Frederiksen, Steen
Stegeager Hansen og Erik C. Lindgren
Redaktionens adresse:
Brolæggerstræde 4, 1211 København K

Lidt om figurdigte og expressiv typografi
Af Erik Dal 129

Sprogets Tredie Øje
Af Dan Turèll 137

Vejrtrækningen Fredericia-Nyborg
Af Per Højholt 144

Baskervilles Virgil
Monumenta Typographica XII
Af Eli Reimer 150

Bogvennen's spørgeskema juni 1971
Af Steen Stegeager Hansen 155

To guldmedailler
Af Erik Dal 157

Biblis 1970
Anmeldt af Christian Ejlers 159

1971-73

4

BOGVENNEN

Udgivet af Forening for Boghaandværk
under redaktion af Christian Ejlers,
Erik Ellegaard Frederiksen, Steen
Stegeager Hansen og Erik C. Lindgren
Redaktionens adresse:
Brolæggerstræde 4, 1211 København K

Bøger i Rumænien

Af Ion Dodu Bálan 161

Stjerner

Af Erik Ellegaard Frederiksen 174

Jan Tschichold. Die neue Typographie
Monumenta Typographica XIII

Af Erik Dal 176

AAUP Bookshow 1971

Af Erik C. Lindgren 181

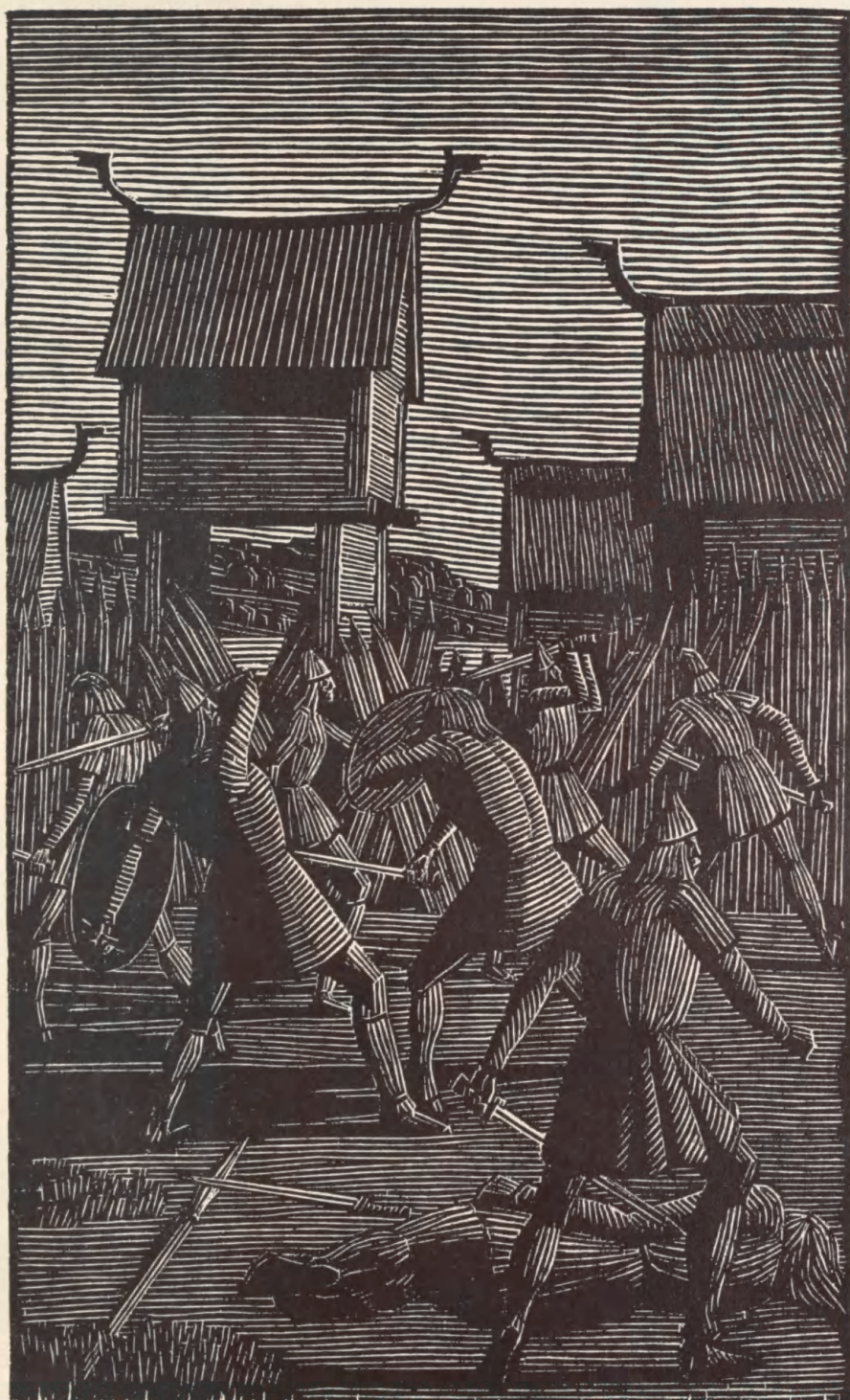
Fund og forskning 1972

Anmeldt af Erik C. Lindgren 182

Hovedbestyrelsesmøde 30. maj 1972. 184

1971-73

5

FORENING FOR BOGHAANDVÆRK
Landsforeningen

DRIFTSREGNSKAB FOR 1971

INDTÆGTER

Kontingenter	149.950,00
Tilskud:	
Den danske Forlæggerforening	3.000,00
De grafiske Fags Sammenslutning	9.750,00
De forenede Papirfabrikker	3.000,00
Salg af publikationer	
Renteindtægter	1.544,26
Administration af Klareboderne 10	2.400,00
	<u>174.284,42</u>

UDGIFTER:

Fremstilling af Bogvennen 1-3-1971	59.801,22
Incl. moms	5.000,00
÷ Tilskud fra Ny Carlsbergfondet ..	1.140,00
÷ andre indtægter	
	<u>53.661,22</u>

Cecil Bødker: Dimma Gole. Fremstilling incl. moms ÷ indtægt ved samarbejde med Bran-ner & Korch	41.661,58
Omkostning ved opgivet publikation	655,85
Årets bedste bogtryk og Årets bedste bogbind	17.069,78
Tilskud til afdelinger	12.938,00
Afskrivning på inventar	910,00
Hovedbestyrelse, delegeretmøde, udvalg, revision	13.506,10
Sekretariat	8.340,00
Porto	2.001,34
Tryksager	4.244,39
Agitation	667,04
Lokaleudgifter	9.084,01
Diverse udgifter	9.211,06
Overskud	<u>334,05</u>
	<u>174.284,42</u>

STATUS PR. 31. DECEMBER 1971

AKTIVER:

Likvide beholdninger	56.879,48
Debitorer	4.014,00
Beholdning af bøger	4.020,41
Beholdning af papir	713,00
Nordisk Bogkunst	2.968,43
Hensat til senere publikation	403,00
Inventar	1.750,00

Ejendommen, Klareboderne 10 ...	240.000,00
Restaurering (a conto)	1.839,77
Depositum	150,00
Prioritetsgæld	241.989,77
Forudindkass. husleje ..	115.902,37
	<u>120.547,76</u>
	121.442,01

Sparekasseindestående	29.609,07
Grundejernes Investeringsfond	2.830,00
Kapitalkonto (foreningen) 1/1 1971 ..	20.971,83
÷ overskud if. driftsregnskab	334,05
	<u>20.637,78</u>
	<u>245.307,18</u>

PASSIVER:

Kreditorer	35.086,10
Forudindkasseret kontingent	56.340,00
Fond Klareboderne 10	15.138,84
Kapitalkonto, Klareboderne 10 1/1-71 ..	143.542,85
+ extraord. afskrivning på prioritets-gæld	17,00
	<u>143.559,85</u>
÷ Underskud v. ejendommens drift	4.817,61
	<u>138.742,24</u>
	<u>245.307,18</u>

København, den 19. maj 1972.

(sign.) V. O. PERMILD, kasserer
(sign.) GUNNAR IPSEN, sekretær

Foranstående driftsregnskab og status er opstillet på grundlag af foreningens bøger, som vi har revideret. Kontingentindtægten og bidrag til ejendommen, Klareboderne 10 er dog ikke kontrolleret af os. Den i status opførte sparekasse- og girobeholdning er afstemt. Prioritetsgælden i ejendommen, Klareboderne 10 er afstemt med sidste foreliggende terminkvitteringer.

København, den 19. maj 1972.

(sign.) NIELS KLERK
Revisionsfirmaet H. E. NOIESEN
(sign.) Knud Nølesen, statsaut. revisor

Ejendommen Klareboderne 10
DRIFTSREGNSKAB FOR 1971

INDTÆGTER:

Indgået husleje	23.016,29
2/3 ekstraord. afskrivn. på prioritetsgæld	34,00
	<u>23.050,29</u>

UDGIFTER:

Prioritetsrenter	10.790,79
Ejendomsskatter	6.761,38
Afgifter og forsikringer	2.123,04
Reparationer og vedligeholdelse ...	2.124,05
Vicevært	2.526,64
Administration	2.400,00
Nedskr. af indsk. Grundejernes Investeringsfond	530,00
Indkomstskat vedr. 1970	612,00
Nettounderskud	<u>27.867,90</u>
	<u>4.817,61</u>

BOGVENNEN

Udgivet af Forening for Boghaandværk
under redaktion af Christian Ejlers,
Erik Ellegaard Frederiksen, Steen
Stegeager Hansen og Erik C. Lindgren
Redaktionens adresse:
Brolæggerstræde 4, 1211 København K

Sigurd Vasegaards træsnit

Af Anne Rifbjerg 185

Sviger typografernes kønsmoral?

Af Erik Dal 195

Omkring et Sigrid Undset håndskrift:

Tre Folkeeventyr

Af Johs. E. Tang Kristensen 200

Eric Gill: An Essay on Typography

Monumenta Typographica XIV

Af Erik Ellegaard Frederiksen 204

Noter 208

1971-73

6

St. John's
1510

ST. JOHN'S
1510

BOGVENNEN

Udgivet af Forening for Boghaandværk
under redaktion af Christian Ejlers,
Erik Ellegaard Frederiksen, Steen
Stegeager Hansen og Erik C. Lindgren
Redaktionens adresse:
Brolæggerstræde 4, 1211 København K

Restaurering af bøger
Af Arne Møller Pedersen 209

The Oxford Lectern Bible
Monumenta Typographica XV
Af Austin Grandjean 225

Tysklands illustratører 2
Af Erik Ellegaard Frederiksen 229

Steen Eiler Rasmussen bibliografi
Anmeldt af Steen Stegeager Hansen 231

Essays omkring et T
Erik Dal: Boghistorie og bogfremstilling
Anmeldt af Bent Rohde 231

1971-73

7

Steffen Linvald

Fra Christiansborg til Frederiksstaden

*En byvandring med landskabsmaleren H. G. F. Holm gennem
København i forrige aarhundrede samt nogle træk af hans liv*

K Ø B E N H A V N

Det Berlingske Bogtrykkeri

M C M L X

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
KØBENHAVN

1974/9847

BOGVENNEN

Udgivet af Forening for Boghaandværk
under redaktion af Christian Ejlers,
Erik Ellegaard Frederiksen, Steen
Stegeager Hansen og Erik C. Lindgren
Redaktionens adresse:
Brolæggerstræde 4, 1211 København K

Aksel Danielsens boghåndværk
Af Erik Ellegaard Frederiksen 233

Daniel Berkeley Updike: Printing Types
Monumenta Typographica XVI
Af Eli Reimer 240

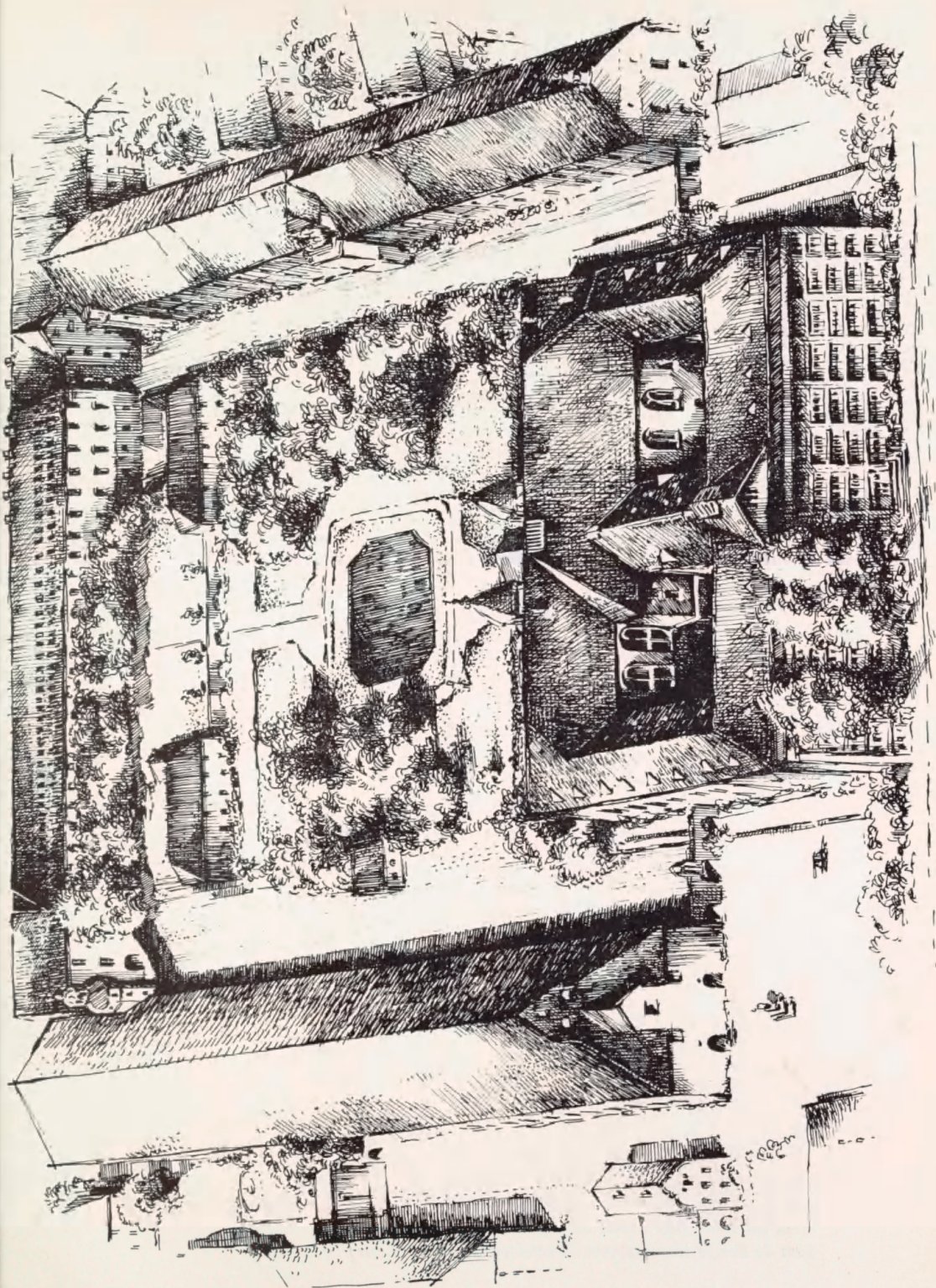
Om klummetitler
Af Erik Dal 244

Noter: *Diverse boganmeldelser*
Klareboderne 10
Petersen & Petersens museale ejendele 249

Oversigt over Forening for
Boghaandværk 255

1971-73

8

Omslagsbilledet: Det kongelige Bibliotek og dets omgivelser set i fugleperspektiv fra øst. I baggrunden skimtes bibliotekets første hjem, der blev taget i brug 1673. Imellem tøjhus og proviantgård var dengang orlogshavn. I forgrunden dets nuværende hjem fra 1906, som i 1968 blev udvidet med den nye fløj mod havnen. Som de øvrige illustrationer til artiklen tegnet af Mette v. d. Maase.

NOVEMBER

1. The first part of the book is devoted to a general introduction to the subject of the history of the English language. It discusses the various factors which have influenced the development of the language, such as contact with other languages, internal changes, and the influence of social and cultural factors. The author also discusses the importance of the study of the history of the English language for the understanding of the language itself and for the study of the history of the English-speaking world.

2. The second part of the book is devoted to a detailed study of the history of the English language from the beginning of the 15th century to the present. It discusses the various stages of the language, from the Middle English period to the Modern English period, and the changes which have taken place in the language over time. The author also discusses the influence of other languages on the English language, such as Latin, French, and Greek.

3. The third part of the book is devoted to a study of the history of the English language in the United States. It discusses the various factors which have influenced the development of the American English language, such as contact with other languages, internal changes, and the influence of social and cultural factors. The author also discusses the importance of the study of the history of the American English language for the understanding of the language itself and for the study of the history of the United States.

1971-73

BOGVENNEN

Udgivet af Forening for Boghaandværk
under redaktion af Christian Ejlers,
Erik Ellegaard Frederiksen, Steen
Stegeager Hansen og Erik C. Lindgren
Redaktionens adresse:
Brolæggerstræde 4, 1211 København K

Det kongelige Bibliotek
Af Knud Bøgh 257

Fred Anthoensen: Types and Bookmaking
Monumenta Typographica XVII
Af Ejnar Philip 269

Jane Muus som bogkunstner
Af Jens Fr. Nørbæk 275

En inkunabelhåndbog
Anmeldelse af Steen Stegeager Hansen 286

Art of the Printed Book
Anmeldelse af Erik Ellegaard Frederiksen 287

1971-73

9